

STORTINGET

Innst. 215 L

(2020–2021)

Innstilling til Stortinget
fra justiskomiteen

Prop. 143 L (2019–2020)

Innstilling fra justiskomiteen om Endringer i straffegjennomføringsloven mv. (omorganisering av kriminalomsorgen, bruk av pust- og bevegelsessensor i fengselsceller mv.)

Til Stortinget

Sammendrag

For å forenkle styringen og oppnå en bedre straffegjennomføring mener departementet det er behov for å endre organiseringen av kriminalomsorgsetaten. Fremfor dagens organisering med direktorat, regioner og lokalt nivå bør etaten organiseres i to nivåer uten regioner. I denne proposisjonen fremmes det forslag om lovendringer som er nødvendige for å oppnå en bedre organisering. Den lokale strukturen bør ha tolv straffegjennomføringsenheter med ansvar for straffegjennomføring både i fengsel og i samfunnet. Den nye organiseringen bygger på en rapport med forslag av oktober 2019 fra Kriminalomsorgsdirektoratet.

Omorganiseringen forutsetter endringer i straffegjennomføringsloven, straffeprosessloven og konflikt-rådsloven. I hovedsak består disse endringene i at oppgaver som i dag er lagt til regionene i kriminalomsorgen, legges til «kriminalomsorgen» (i noen tilfeller til Kriminalomsorgsdirektoratet). Etter straffegjennomføringsloven § 6 vil myndigheten til å treffe avgjørelser vedrørende den enkelte innsatte i utgangspunktet ligge til lokalt nivå. For enkeltvedtak som kan påklages, blir Kriminalomsorgsdirektoratet klageinstans. En ordning med at kriminalomsorgen, hvis praktisk mulig, skal innhente forhåndssamtykke fra regionen før det besluttes

kroppslig undersøkelse for å bringe frem ulovlige rusmidler mv., foreslås opphevet.

I tillegg til det som gjelder omorganisering av kriminalomsorgen, inneholder proposisjonen følgende forslag til endringer i straffegjennomføringsloven:

- Det foreslås en tydelig hjemmel for at en domfelt som skal transporteres ut av landet, kortvarig kan overføres til et annet fengsel i forbindelse med transporten, herunder til et fengsel med høyere sikkerhetsnivå enn der den domfelte i utgangspunktet har gjennomført straffen (§ 14). Forslaget er begrunnet i praktiske og logistiske hensyn i tilfeller hvor innsatte som skal transporteres ut av landet, sitter i et fengsel langt unna stedet hvor uttransporten skal skje, i praksis ofte en flyplass.
- Det foreslås en oppdatert hjemmel for at kriminalomsorgen skal kunne innhente opplysninger fra politiet om personer som ønsker å besøke en innsatt i fengsel (§ 27). Besøk er et viktig bidrag til rehabiliteringen, men innebærer også en viss sikkerhetsrisiko. For å redusere sikkerhetsrisikoen er det viktig at kriminalomsorgen kan få informasjon om bakgrunnen til personer som ønsker å komme på besøk. Det ligger allerede i dagens lov at kriminalomsorgen kan innhente opplysninger om besøkenes vandel, men loven bør tilpasses politiregisterlovens regler.
- Det foreslås en hjemmel for å ta i bruk elektronisk pust- og bevegelsessensor i fengselsceller, som et tillegg til den kontrollen betjentene utøver (§ 29 a). Slike sensorer kan avdekke manglende pust og bevegelse hos en innsatt, og dermed bidra til å forebygge selvmord og overdoser. Sensoren kan etableres som del av infrastrukturen i cellene, uten noen

fysisk påkobling til den innsatte. Sensorene skal ikke erstatte, men supplere menneskelig kontakt.

- Det foreslås en hjemmel for at kriminalomsorgen i noen tilfeller kan benytte spyttbeskytter på en innsatt (§ 38). Adgangen til å benytte spyttbeskytter skal etter forslaget være begrenset til situasjoner der dette er nødvendig for å avverge fysiske angrep på en person, og angrepet vil være egnet til å skape frykt, smerte eller annet betydelig ubehag. I tillegg vil det være en forutsetning at mindre inngripende tiltak ikke er nok til å avhjelpe situasjonen, og at hetten brukes med varsomhet og under tilsyn. «Vanlig» utidig oppførsel skal ikke gi grunnlag for bruk av tvangsmidler. For innsatte under 18 år stilles det særskilt høye krav til behovet for at tvangsmidler kan benyttes. Det foreslås også en mer generell omarbeiding av § 38 som innebærer at dagens vilkår for bruk av de mest inngripende tvangsmidlene (som sikkerhetsseng, sikkerhetscelle og « annet godkjent tvangsmiddel») beholdes uendret, mens bruk av mindre inngripende tvangsmidler (som spyttbeskytter, håndjern, transportjern og bodycuff) reguleres for seg i § 38 annet ledd, og med en noe lavere terskel for når tvangsmidlene kan benyttes.

Departementet behandler de økonomiske og administrative konsekvensene av forslagene til slutt i proposisjonen. I gjennomføringsfasen kreves det ressurser til å utvikle organisasjonskulturen i enhetene, sikre opplæring av lokalt nivå og dekke omstillingskostnader for medarbeidere som er berørt av omstillingen. De økonomiske og administrative konsekvenser av de foreslåtte lovendringene tilknyttet omorganiseringen vil bli dekket innenfor Justis- og beredskapsdepartementets gjeldende budsjettammer.

Forslaget om en egen hjemmel for å overføre innsatte til et annet fengsel i forbindelse med transport ut av landet innebærer ingen administrative eller økonomiske konsekvenser. Heller ikke forslaget om oppdatert hjemmel for å innhente opplysninger om besøkende fra politiet har slike konsekvenser, da det ikke medfører noen endring i dagens praksis. Det er budsjettert med innkjøp av pust- og bevegelsessensor til nytt fengsel i Agder innenfor byggekostnadene. Innkjøp av spyttbeskytter dekkes innenfor kriminalomsorgens ordinære budsjett. Eventuelle merutgifter dekkes innenfor Justis- og beredskapsdepartementets gjeldende budsjettammer.

Departementet arbeider med forslag til endringer i straffegjennomføringsloven også ut over det som ligger i denne proposisjonen. Blant annet gjennomgås regelverket om utelukkelse fra fellesskap og bruk av tvang i fengsel (straffegjennomføringsloven §§ 37 og 38) i lys av Sivilombudsmannens særskilte melding om isolasjon

og mangel på menneskelig kontakt i norske fengsler (Dokument 4:3 (2018–2019)). Justis- og beredskapsdepartementet kommer tilbake til dette på egnet måte.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Martin Henriksen, lederen Lene Vågslid og Maria Aasen-Svensrud, fra Høyre, Ingunn Foss, Peter Frølich og Frida Melvær, fra Fremskrittspartiet, Per-Willy Amundsen og Kjell-Børge Freiberg, fra Senterpartiet, Jan Bøhler og Jenny Klinge, og fra Sosialistisk Venstreparti, Petter Eide, viser til Prop. 143 L (2019–2020).

Omorganisering av kriminalomsorgen

Komiteen viser til at proposisjonen inneholder forslag til endringer i straffegjennomføringsloven, straffeprosessloven og konfliktrådsloven som er nødvendige for å gjøre endringer i kriminalomsorgsetatens organisering.

Komiteen registrerer at forslaget til ny modell innebærer at kriminalomsorgen går fra dagens organisering med tre nivåer til to nivåer, der de fem regionadministrasjonene legges ned. Komiteen registrerer videre at det fremgår av forslaget at kriminalomsorgens lokale nivå skal styrkes og organiseres i tolv straffegjennomføringsenheter med ansvar for straffegjennomføring både i fengsel og i samfunnet. I tillegg skal det etableres to enheter for å ivareta fellestjenester.

Komiteen registrerer videre at formålet med en ny organisering er å etablere en kvalitativt bedre kriminalomsorg der etaten skal arbeide helhetlig, på grunnlag av et prinsipp om sømløshet. Komiteen merker seg at det med dette menes at det skal være en god og hensiktsmessig progresjon i straffegjennomføringen som reduserer risikoen for nye straffbare handlinger og bidrar til trygghet for samfunnet, og at det skal sikres rettslikhet og en likeverdig straffegjennomføring for de domfelte. Komiteen registrerer videre at den nye organiseringen vil bidra til at flere av vedtakene treffes på lokalt nivå i kriminalomsorgen, mens Kriminalomsorgsdirektoratet blir klageinstans.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, merker seg at regjeringen viser til at for å forenkle styringen og oppnå en bedre straffegjennomføring, er det behov for å endre organiseringen av kriminalomsorgsetaten, og derfor foreslår en organisering av kriminalomsorgen med to forvaltningsnivåer. Flertallet vil vise til at høringsrunden har vist klart og tydelig at de betydelige endringer i organiseringen av kriminalomsorgen som

regjeringen her foreslår, ikke er tilstrekkelig utredet, og at prosessen både synes å være forhastet og for lite grundig. Flertallet understreker at slike endringer som her foreslås i organiseringen av kriminalomsorgen, er dyptgripende og er ment å gjelde i mange år fremover. Når utredningen av slike endringsforslag ikke er tilstrekkelig, og prosessen forhastet, vil dette således kunne ha alvorlige konsekvenser. I tillegg har flertallet merket seg at regjeringen har varslet at det vil legges frem en stortingsmelding om kriminalomsorgen før sommeren 2021. Flertallet stiller seg undrende til hvorfor regjeringen velger å foreslå en omorganisering av kriminalomsorgsetaten på et tidspunkt før man kjenner innholdet i stortingsmeldingen om sektoren. Flertallet finner ikke en slik prosess og fremgangsmåte naturlig, og mener at dersom en omorganisering av kriminalomsorgen skal være aktuelt, må dette bygge på en grundigere prosess og på de resultat og funn som fremkommer av den varslede stortingsmeldingen om sektoren. Flertallet kan dermed ikke støtte de endringer i organisering av kriminalomsorgen som regjeringen her har foreslått, og mener regjeringen må legge opp til en langt mer forsvarlig prosess på et senere tidspunkt dersom de ønsker slike lovendringer gjennomført.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til at disse partiene i budsjettinnstillingen varslet at strukturendringer og omorganisering av kriminalomsorgen ikke løser det grunnleggende behovet som nå finnes for tilstrekkelig mange ansatte, gode og tilstrekkelige programmer og kurs, kort sagt det innholdet i soningen som skal til for at kriminalomsorgen skal fylle sitt samfunnsoppdrag:

«Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, mener norsk kriminalomsorg må gjenreises. Flertallet vil imidlertid understreke at store strukturendringer og omorganiseringer ikke alene vil kunne være løsningen på de utfordringene som finnes i kriminalomsorgen. Tilstrekkelig og god bemanning er viktig for å ivareta sikkerheten til de ansatte og tilbudet til de innsatte. Kriminalomsorgen skal virke både allmennpreventivt og gjøre innsatte i stand til å bli tilbakeført til samfunnet og leve lovlydige liv etter endt soning. Flertallet viser til at økt bemanning er en forutsetning for at kriminalomsorgen kan følge opp de politiske mål som er satt for innholdet i soningen, og ikke minst for å redusere bruken av isolasjon i fengsel.

Flertallet viser til at Høyregjeringa har lagt ned syv fengsler på lavere sikkerhet.

I det videre viser flertallet til at det nå foreligger en proposisjon til behandling i Stortinget der regjeringen foreslår en storstilt omorganisering av etaten.

Flertallet er bekymret for at dette ser ut til å være enda et ledd i Høyregjeringas iver etter å redusere offentlig sektor, velferdsstaten og med det tjenestetilbudet i ytre etat. Flertallet vil komme tilbake til denne

saken når den skal behandles i komiteen, likevel understreker flertallet at det i all hovedsak er andre virkemidler som må til for å gjøre godt igjen for den negative utviklingen Høyregjeringa over år har utsatt kriminalomsorgen for.»

Dette flertallet mener den foreslåtte omorganiseringen ikke ser ut til å ha bedre og mer effektiv straffegjennomføring, økt rettssikkerhet og bedre samfunnsikkerhet som mål, men snarere er et virkemiddel for ytterligere innsparinger. Dette flertallet viser til KDIs gevinstrealiseringsplan av 21. februar 2020, som er et vedlegg til rapporten «Fremtidens kriminalomsorg» som kom 31. oktober 2019, og en bestilling fra departementet. Der står det å lese i oppsummeringen:

«Muligheten for å gjennomføre og realisere strukturelle effektiviseringstiltak som omhandler hvordan man er organisert og hvordan oppgavene i kriminalomsorgen løses, er begrenset av allerede pålagte budsjettkutt, samt fremtidige forventede kutt. I perioden fra 2014 til 2020 beløper det samlede kuttet i rammen seg på 221 millioner kroner. Det har vært en reduksjon av 229 variable årsverk i tjenesteproduksjon, reduksjon av 17 årsverk i regionadministrasjonene og øvrige effektiviseringstiltak på driftsoppgaver. De forventede fremtidige kuttene fra 2020 til 2023 er beregnet til om lag 100 millioner kroner. I tillegg kommer ytterligere om lag 70 millioner for SDS som dekkes innenfor egen budsjettamme i perioden. Dette viser et samlet kutt på om lag 400 millioner kroner for perioden 2014 til 2023.»

I det videre står det å lese at KDI mener at omorganiseringen er nødvendig for å kompensere for de kuttene som er gjort, og som vil komme:

«KDI mener derfor at en omorganisering er et nødvendig virkemiddel for å kompensere de reduksjoner etaten er forventet å gjennomføre ved ABE-reformen, til inndekking av nytt sentralt fagsystem, for å sikre tilstrekkelig innsats på viktige satsingsområder for fremtiden og sørge for at kriminalomsorgen tilbyr et innhold i straffegjennomføringen med god kvalitet slik at samfunnsoppdraget ivaretas på best mulig måte. Gevinstene som hentes fra omorganiseringen vil være bidrag til å skape et nødvendig handlingsrom for å realisere dette.»

Dette flertallet mener det er sannsynliggjort at omorganiseringen er ment som et sparetiltak fra regjeringens side, dels for å dekke over det faktum at sektoren allerede er bygget ned og dels for å kunne fortsette nedbyggingen. Dette flertallet vil understreke at de ikke er imot innsparinger av offentlige utgifter der det er mulig og nødvendig, men vil også understreke at innsparingsforslag som ender med en rasing av en sektor som har sørget for en straffegjennomføring som har vært til gagn for samfunnet og høstet internasjonal anerkjennelse for sin effektivitet og måloppnåelse, er mildest talt oppsiktsvekkende. Dette flertallet konstaterer også etter komiteens høring 12. januar 2021, hvor lederen for NFF, Asle Aase, uttrykte det samme, at

denne omorganiseringen er svar på et spørsmål ingen har stilt.

Dette flertallet viser til NFF sitt høringsbrev, hvor dette kommer tydelig frem:

«NFF vil understreke at forbundet ikke er uvillig til å diskutere fremtidige endringer i organiseringen av kriminalomsorgen, men understreker at en slik diskusjon og prosess må være tuftet på faglig kunnskap og et politisk mål om å styrke kriminalomsorgen slik at etaten står bedre rustet til å gjennomføre sitt samfunnsoppdrag til det beste for samfunnet. For å oppnå dette kreves en politisk annerkjennelse av at oppdraget krever ressurser, kompetanse og tilstrekkelig bemanning. Etter NFF sitt syn ligger ikke dette til grunn for forslaget vedrørende omorganisering av etaten som komiteen nå har til behandling.»

Dette flertallet har også merket seg at departementet ikke i tilstrekkelig grad har konsultert med de ansattes organisasjoner, ledere i kriminalomsorgen, frivillige aktører eller Sivilombudsmannen. Det er etter dette flertallets mening vanskelig å nå målet om en bedre kriminalomsorg uten medvirkning og samarbeid med dem som har den faktiske kunnskapen om hvor skoen trykker. Denne omorganiseringen vil ifølge de aller fleste som jobber i kriminalomsorgen, verken styrke bemanningen, gi bedre innhold i soningen, rehabilitering av straffedømte eller gi økt sikkerhet for dem på utsiden av fengslene. Dette flertallet vil understreke at en diskusjon om strukturen i kriminalomsorgen er bra og betimelig hvis målsettingen er en bedre og mer effektiv kriminalomsorg. Den foreslåtte modellen innfrir ikke dette kravet.

Slik dette flertallet ser det, er dette et tydelig sentraliseringsforslag der dagens over 70 fengsler og friomsorgskontorer slås sammen til 12 enheter med hver sin direktør. Dette kan nærmest ses på som en nedleggelse av det lokale nivået, snarere enn det regionale nivået, og dermed en svekket førstelinje og et dårligere tjenestetilbud. Dette flertallet er også meget kritiske til at friomsorgen skal slås sammen med fengslene, og merker seg NFF sitt hørings svar hvor dette kommer frem:

«NFF mener friomsorgen står i fare for en reel svekkelse ved å tvangssammenslås sammen med fengsler. Friomsorgen har etter vår mening en selvstendig verdi og et unikt tjenestetilbud som må hensynstas, vi kan ikke se at dette er gjort i forslaget til omorganisering. Det er vår klare bekymring at straffegjennomføring i samfunn vil stå i fare for å nedprioriteres, når dette skal organiseres sammen med straffegjennomføring i fengsel.»

Det vil etter dette flertallets mening svekke deres særeghet og være i strid med god kriminalpolitikk. Dette flertallet vil også trekke frem Sivilombudsmannens bekymring over endringer i § 37:

«Avgjørelser om hel utelukkelse fra felleskapet ut over 14 dager, som i dag skal fattes av regionen, foreslås lagt til lokalt nivå. Da det uansett er lokalt nivå som i første omgang må fatte vedtak om utelukkelse fra felleskap, er det noe uklart hva et pålegg om at utelukkelse i mer enn 14 dager skal avgjøres av lokalt nivå vil innebære i praksis.»

Videre skriver Sivilombudsmannen om hvilke konsekvenser det vil ha når det regionale nivået som har vært «tilsynsmyndighet» for det lokale nivåets praktisering av utelukkelse:

«Forslaget om endringer i § 37 innebærer at innsatte kan utelukkes helt fra felleskapet i 42 dager før loven gir plikt til å rapportere til overordnet organ (direktoratet).

Sammenlignet med dagens praksis gir dette en dårligere rettssikkerhet for de innsatte. Ombudsmannen foreslår at det vurderes om lokalt nivå bør pålegges å rapportere full isolasjon til direktoratet på et tidligere tidspunkt enn etter 42 dager.

Det foreslås også, jf. det vedlagte utkastet til ny ordlyd, at bestemmelsen i § 37 sjette ledd om plikt til å rapportere til regionalt nivå etter 30 dagers delvis utelukkelse, erstattes av en plikt for lokalt nivå til å vurdere tiltaket på nytt etter 30 dager. Forslaget innebærer at det ikke lenger vil være noen plikt til å rapportere delvis utelukkelse til et overordnet organ.

Endringsforslagene vil gi redusert rettssikkerhet for de innsatte. Ombudsmannen anbefaler derfor at det vurderes om fristen for å rapportere hel utelukkelse av mindreårige til Kriminalomsorgsdirektoratet, jf. femte ledd åttende punktum, bør reduseres, og om det bør innføres et krav om rapportering av delvis utelukkelse til direktoratet.»

Dette flertallet registrerer at departementet erkjenner denne svakheten, og at departementet har tiltak for å unngå bruk av isolasjon og utelukkelse, som påpekt av Sivilombudsmannen i særskilt melding til Stortinget, under arbeid, som vil bli lagt frem for Stortinget på et senere tidspunkt. Dette flertallet konstaterer imidlertid at departementet i mellomtiden synes det er greit at rettssikkerheten til de mest sårbare i fengslene ikke ivaretas.

Dette flertallet mener departementets forslag til omorganisering av kriminalomsorgen har store mangler, og at den vil svekke snarere enn styrke kriminalomsorgen. Dette flertallet vil ikke støtte den foreslåtte omorganiseringen.

Dette flertallet deler Norsk fengsel- og friomsorgsforbund (NFF) og Fellesorganisasjonens (FO) pragmatiske tilnærming til at endringer kan drøftes og forekomme der det er lokal enighet, men at endringer må baseres på faglig kunnskap og mål om å styrke kriminalomsorgen. Dette flertallet mener at dette ikke ligger til grunn for endringene foreslått i proposisjonen.

Dette flertallet viser til at den stadig tilbakevendende omorganiseringsprosessen har pågått i snart

åtte år. Dette flertallet viser til at Stortinget sa nei til forrige forsøk fra regjeringen på å omorganisere kriminalomsorgen i 2016 (jf. Prop. 105 L (2015–2016)). Dette flertallet mener at det foreliggende forslag i liten grad avviker fra forslaget i 2016, og at involvering av tilsvalgte, ansatte samt dokumentasjon om eventuelle gevinster og forbedringer fortsatt ikke foreligger ut over en antakelse om dette.

Dette flertallet understreker at den økonomiske situasjonen i kriminalomsorgen er vesentlig forverret siden 2016. Dette flertallet viser til at de foreslåtte endringene hovedsakelig er økonomisk begrunnet. Dette flertallet mener at regjeringen med den foreslåtte omorganiseringen oppnår det totalt motsatte av målet, nemlig betydelig flere ledere, administrativt ansatte og byråkrater på bekostning av fengsler og friomsorgskontor som jobber med personer som er under soning.

Dette flertallet viser til NFFs høringsinnspill, hvor det fremkommer at den foreslåtte omorganiseringen etter deres syn ikke vil gi en sterkere og bedre kriminalomsorg. Dette flertallet viser til at dette er nok en sentraliseringsreform fra regjeringen i og med at alle dagens fengsler og friomsorgskontorer er foreslått underlagt 12 nye enheter. Dette flertallet mener dette fører til at beslutninger som både gjelder ansatte og innsatte, dermed flyttes bort fra der de befinner seg til et kontor som gjerne ligger timevis unna. Dette flertallet mener at den foreslåtte omorganiseringen ikke fører til at dagens regionale nivå legges ned, men at dagens lokale nivå forsvinner.

Dette flertallet mener det er et stort behov for flere ansatte i norske fengsler og friomsorg fremfor flere direktører og administrativt ansatte. Dette flertallet er sterkt kritiske til at regjeringen legger antakelser til grunn for sentraliseringen, blant annet når det hevdes at omorganisering fører til en styrket straffegjennomføring og bedre tilbakeføringsarbeid. Dette flertallet mener det ikke er noe i den foreliggende proposisjonen som tilsier at dette kommer til å skje.

Dette flertallet er bekymret for fremtiden til friomsorgen dersom sentraliseringsreformen gjennomføres. Dette flertallet kan ikke se hva som er formålet med å legge friomsorg og fengsler under samme ledelse. Dette flertallet deler den bekymring knyttet til friomsorgen som i komiteens høring 12. januar 2021 kom til uttrykk både fra NFF og FO.

Dette flertallet understreker at det vil bli behov for flere byråkrater i Kriminalomsorgsdirektoratet med dette forslaget. Dette flertallet mener at er det én ting landet ikke behøver flere av, så er det byråkrater i direktorater. Dette flertallet viser til at klagesaksbehandling, mer styring og mer rapportering vil føre til nok en eksplosiv vekst i justissektoren. Dette flertallet viser til regjeringens nærpolitireform, som til nå

har medført en vekst på omtrent 700 politibyråkrater i direktorat og støttetjenester.

Dette flertallet mener det er fullstendig meningsløst å legge til grunn økonomisk gevinstrealisering som følge av den foreslåtte omorganiseringen. Dette flertallet undrer seg over om regjeringen kan vise til en eneste av reformene initiert og gjennomført av dem siden 2013, som har ført til noe som helst gevinstrealisering.

Dette flertallet viser til at det ikke foreligger noe estimat på eventuelle omstillingskostnader for denne sentraliserende reformen. Dette flertallet understreker at dette ikke er overraskende da ingen av regjeringens reformer har hatt i nærheten av realistiske estimater knyttet til omstillinger.

Komiteens medlemmer fra Høyre støtter regjeringens forslag om en endring i organiseringen av kriminalomsorgen for å forenkle styringen og oppnå en bedre straffegjennomføring. Disse medlemmer registrerer at saken har vært gjenstand for en grundig og bred prosess der målet med arbeidet har vært å oppnå en tydeligere etatsledelse, større likhet i fangesaksbehandlingen, bedre sammenheng i straffesakskjeden og en effektiv ressursutnyttelse der mer av ressursene går til tjenesteproduksjon og mindre til administrasjon.

Disse medlemmer mener at omorganiseringen vil øke kvaliteten og styrke kriminalomsorgen ved at det lokale nivået blir tilført mer fleksibilitet, kompetanse og flere ressurser. Disse medlemmer ser at den nye organiseringen legger opp til en mer helhetlig straffegjennomføring som sikrer progresjon og bedre rehabilitering og ikke minst øker rettssikkerheten og likebehandling.

I denne forbindelse har disse medlemmer særlig merket seg at det i brev fra Justis- og beredskapsdepartementet av 15. januar 2021 blir vist til at KDI over tid har høstet erfaringer fra fire etablerte sømløspiloter, hvor enheter med ansvar for straffegjennomføring i fengsel og i samfunnet er samlet under én ledelse. Disse medlemmer viser til at resultatene fra disse så langt viser viktigheten og nødvendigheten av enheter basert på sømløshet og som inneholder flere straffegjennomføringsformer, i tråd med forslaget i Prop. 143 L (2019–2020). Dette er etter disse medlemmers oppfatning viktig informasjon som underbygger behovet for en kriminalomsorg som ser straffegjennomføring som en helhet og som bygger ned uhensiktsmessige barrierer mellom de ulike sikkerhetsnivåene i kriminalomsorgen.

Disse medlemmer vil påpeke at det også etter omorganiseringen vil være stedlig ledelse ved hver lokasjon (både fengsler og friomsorgskontor). Dette sammenfaller med gjeldende praksis ved de enhetene som er sammenslått i dag.

Disse medlemmer merker seg at KDI har, basert på erfaringer fra sømløspilotene, anslått omstillingskostnader på samlet 20 mill. kroner i de årene omstillingen pågår. Totalt er den årlige effektiviseringsgevinsten beregnet til 50 mill. kroner. Disse medlemmer vil understreke at etter omstillingen skal effektiviseringsgevinsten i sin helhet tilføres kriminalomsorgen lokalt og gi økt kvalitet.

Disse medlemmer vil vise til KDIs rapport fra 31. oktober 2019, Fremtidens kriminalomsorg – et felles samfunnsoppdrag, der det går frem at kriminalomsorgen står overfor flere nåværende og fremtidige problemstillinger som underbygger behovet for at kriminalomsorgen må tilpasses en ny tid.

Disse medlemmer registrerer at KDI blant annet trekker frem følgende endringer i kriminalomsorgen; det er flere som påbegynte straffegjennomføring i samfunnet enn som påbegynner straffegjennomføring i fengsel, det blir færre, men lengre ubetingede fengselsdommer, innsatte med voldelig og utagerende adferd øker, andelen kvinnelige innsatte øker, flere innsatte er eldre, og det er en betydelig økning i antall innsatte som er dømt for seksuallovbrudd. Endringene i innsatte- og domfeltepopulasjonen krever blant annet endringer i kompetanse og øker behovet for å se den domfelte i et mer helhetlig straffegjennomføringsløp.

Disse medlemmer viser videre til følgende avsnitt i KDIs rapport Fremtidens kriminalomsorg – et felles samfunnsoppdrag:

«Kriminalomsorgens utfordringsbilde og utviklingstrekk i og utenfor kriminalomsorgen, tydeliggjør etter KDIs vurdering at dagens organisering med tre nivåer og skille mellom fengsler og friomsorgskontor ikke lenger er hensiktsmessig. Utviklingen av nye straffegjennomføringsformer med elementer fra både fengsel og samfunn er ett eksempel, og økt forventning om et progresjonsrettet straffegjennomføringsløp på tvers av sikkerhetsnivåer med domfelte i sentrum et annet. Tre nivåer er et hinder for å utvikle en helhetlig og enhetlig kriminalomsorg. Det organisatoriske skillet mellom fengsler og friomsorgskontor er ikke formålstjenlig og vanskeliggjør realisering av de ønskede effekter. Den fremtidige kriminalomsorgen bør inneholde både straffegjennomføring i fengsel og i samfunnet.»

Disse medlemmer merker seg at KDIs rapport, Fremtidens kriminalomsorg – et felles samfunnsoppdrag, viser til Difi-rapport 2017:8 Evaluering av kriminalomsorgens organisering, om behovet for å styrke det lokale nivået i kriminalomsorgen, og at en desentralisering av beslutningsmyndighet nettopp vil bidra til dette:

«Det er i dag store forskjeller mellom dagens enheter når det gjelder størrelse, kompetansesammensetning og kapasitet til å løse oppgavene. Difi anbefaler ytterligere sammenslåinger på enhetsnivå for å etablere sterkere fagmiljøer, samt at sammenslåinger burde gjøres samordnet for hele landet. Et styrket lokalt nivå forutsetter, etter KDIs vurdering, større og mer robuste

enheter. Enhetene må også ha flere fullmakter slik at beslutningene treffes nærmest mulig den domfelte. Myndighet skal desentraliseres ved at fullmaktene flyttes fra regionadministrasjonene til enhetene. Det innebærer en desentralisering og ikke en sentralisering.»

Disse medlemmer merker seg at Kriminalomsorgens Yrkesforbund (KY) og Advokatforeningen støtter forslaget til omorganisering. Advokatforeningen uttaler blant annet:

«Innføringen vil forhåpentligvis virke avbyråkratiserende. Forslaget kan sikre ensartet praksis som fremmer likebehandling og rettssikkerhet. Det er forutsatt at KDI med den nye strukturen lettere vil utøve god intern styring, noe Advokatforeningen mener er helt sentralt for innsattes rettssikkerhet. Omorganiseringen vil videre kunne gi en bedre helhetlig behandling av progresjonen til de innsatte, og bedre oppfølging gjennom hele gjennomføringen.»

Disse medlemmer merker seg at lovforslaget – som et ledd i å etablere en to-nivåmodell – foreslår å fjerne ordet «regionalt nivå» fra straffegjennomføringsloven. Disse endringene får blant annet betydning for saksbehandlingsreglene knyttet til vedtak om innsattes utelukkelse fra fellesskapet i fengselet. Disse medlemmer merker seg videre at departementet har foreslått å endre «regionalt nivå» til «kriminalomsorgen» (lokalt nivå) for å tilpasse loven til ny organisering. Disse medlemmer viser til at departementet vil komme tilbake til Stortinget på et senere tidspunkt og på egnet måte, etter en gjennomgang av reglene om utelukkelse fra fellesskapet på bakgrunn av Sivilombudsmannens særskilte melding til Stortinget om isolasjon i norske fengsler.

Disse medlemmer registrerer at endringene som departementet nå foreslår, kan ses som en svekkelse av den kontrollmekanismen som vanligvis er til stede ved et vedtak om utelukkelse fra fellesskapet. Disse medlemmer vil vise til at en utelukkelse av en innsatt etter dagens regler vil bli besluttet av lokalt nivå. Dersom en utelukkelse skal forlenges ut over 14 dager må et annet organ – det regionale nivået – vedta forlengelsene. Disse medlemmer registrerer at den foreslåtte lovendringen vil innebære at det kun er det lokale nivået som vil vedta forlenget utelukkelse også når det går ut over 14 dager. Bare etter 42 dager med utelukkelse vil vedtaket rapporteres til et annet organ – i dette tilfelle Kriminalomsorgsdirektoratet.

Disse medlemmer registrerer at departementet selv påpeker at lovforslaget ikke er ideelt, men understreker samtidig at denne endringen er ment å vare bare til regelverket er gjennomgått på en bredere basis. Disse medlemmer vil påpeke at de nye straffegjennomføringsenhetene lokalt må antas å ville styrke kvaliteten på beslutningene på lokalt nivå, sammenlignet med det som i dag utgjør lokalt nivå. Likevel mener disse

se medlemmer at en ikke bør risikere svekkelse i saksbehandlingsreglene for utelukkelse av innsatte. Disse medlemmer foreslår derfor å lovfeste i § 37 femte ledd at i tilfeller hvor en innsatt har vært helt utelukket fra fellesskapet i 14 dager, og lokalt nivå mener at utelukkelsen skal videreføres, skal Kriminalomsorgsdirektoratet ta stilling til om den innsatte fortsatt skal være utelukket.

Dette vil etter disse medlemmers oppfatning sikre en to-nivåbehandling av spørsmålet om langvarig full utelukkelse, involvere et nivå som har hele landet som arbeidsfelt, og langt tidligere enn etter 42 dager. Disse medlemmer mener at i motsetning til vedtak på lokalt nivå bør ikke Kriminalomsorgsdirektoratets beslutning etter denne bestemmelsen være gjenstand for klagebehandling. Disse medlemmer viser til at spørsmålet om utelukkelse ut over 14 dager med denne ordningen da vil være vurdert på to administrative nivåer, herunder av det øverste administrative nivå i kriminalomsorgen. Men disse medlemmer understreker at beslutningen på lokalt nivå som nevnt skal kunne påklages, uavhengig av Kriminalomsorgsdirektoratets funksjon etter § 37 femte ledd første og annet punktum i forslaget her.

Etter dette foreslår disse medlemmer følgende ordlyd i § 37 femte ledd første til niende punktum:

«§ 37 femte ledd første til niende punktum skal lyde:

Dersom hel utelukkelse fra fellesskapet overstiger 14 dager, skal Kriminalomsorgsdirektoratet ta stilling til om den innsatte fortsatt skal utelukkes. Det samme gjelder for hver nye 14. dag. Kriminalomsorgsdirektoratets beslutning etter første og annet punktum er ikke gjenstand for klage, men første og annet punktum reduserer ikke den innsattes adgang til å påklage beslutninger truffet på lokalt nivå. Utelukkelse etter første ledd bokstavene a til e kan bare strekke seg utover ett år dersom innsatte selv ønsker det. Beslutning om utelukkelse av person under 18 år skal omgående meldes til Kriminalomsorgsdirektoratet. Kriminalomsorgen skal fortløpende vurdere om det er grunnlag for å opprettholde tiltaket. Dersom utelukkelsen overstiger 3 dager, skal kriminalomsorgen beslutte om den innsatte fortsatt skal utelukkes, og sende melding til Kriminalomsorgsdirektoratet. Dersom utelukkelsen overstiger 5 dager, skal det sendes ny melding til Kriminalomsorgsdirektoratet. Ny melding sendes deretter Kriminalomsorgsdirektoratet med 7 dagers mellomrom.

Niende punktum vedtatt ved lov 20. januar 2012 nr. 6 og ikke satt i kraft blir ved ikrafttredelsen nytt tiende punktum.»

Disse medlemmer understreker at disse endringene vil gjelde i påvente av en mer helhetlig gjennomgang av straffegjennomføringsloven § 37.

Disse medlemmer mener det er viktig at en helhetlig gjennomgang av reglene for utelukkelse fra fellesskapet raskt blir sendt til Stortinget for å forbedre reglene om blant annet saksbehandling knyttet til utelukkelse.

Med bakgrunn i dette fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen legge frem et lovforslag for Stortinget knyttet til Sivilombudsmannens særskilte melding til Stortinget om isolasjon i norske fengsler, innen utgangen av Stortingets sesjon 2022. Herunder skal det gjøres en helhetlig vurdering av straffegjennomføringsloven § 37 med sikte på å redusere bruken av isolasjon.»

Disse medlemmer viser til at omorganiseringen av kriminalomsorgen ikke ser ut til å få flertall. Disse medlemmer vil beklage at stortingsflertallet denne gangen stemmer mot en mer desentralisert struktur som kunne spart kriminalomsorgen for 50 mill. kroner årlig etter omorganiseringen. Dette er midler som ville vært tilført det lokale nivået i kriminalomsorgen.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«I

I lov 22. mai 1981 nr. 25 om rettergangsmåten i straffesaker gjøres følgende endring:

§ 455 første ledd fjerde punktum skal lyde:

For dom som beslutter å fullbyrde subsidiær fengselsstraff etter straffeloven § 52 første ledd bokstav a eller § 52 c første ledd bokstav a, reststraff etter prøveløslatelse etter straffegjennomføringsloven § 44 annet ledd og fengselsstraff etter straffeloven § 39 annet ledd, treffes vedtak om fullbyrding av kriminalomsorgen.

II

I lov 18. mai 2001 nr. 21 om gjennomføring av straff mv. gjøres følgende endringer:

§ 5 skal lyde:

§ 5 *Kriminalomsorgens faglige og administrative ledelse*
Kriminalomsorgen består av myndighetsnivåene Kriminalomsorgsdirektoratet og lokalt nivå. Kriminalomsorgsdirektoratet har ansvaret for den faglige og administrative ledelsen av kriminalomsorgen. Direktøren for Kriminalomsorgsdirektoratet utnevnes av Kongen.

§ 6 skal lyde:

§ 6 *Myndighet til å treffe avgjørelser*

Avgjørelser etter denne loven treffes av lokalt nivå. I saker der domfelte er under 18 år, skal det sendes kopi av

alle avgjørelser truffet av lokalt nivå til Kriminalomsorgsdirektoratet.

§ 7 bokstav g skal lyde:

g) *Kriminalomsorgsdirektoratet kan, selv om fristene i forvaltningsloven § 35 tredje ledd er overskredet, av eget tiltak omgjøre et vedtak som er fattet av underordnet instans til skade for domfelte eller innsatte hvis særlige grunner tilsier det.*

§ 7 a tredje ledd skal lyde:

Opplysningene skal gis uten ugrunnet opphold. *Kriminalomsorgsdirektoratet avgjør hvem som har myndighet til å innhente og motta opplysninger som er nevnt ovenfor.*

§ 29 tredje ledd fjerde punktum oppheves.

§ 37 sjette ledd første punktum skal lyde:

Dersom delvis utelukkelse fra fellesskapet overstiger 30 dager, skal tiltaket meldes til *Kriminalomsorgsdirektoratet*.

§ 37 åttende ledd tredje punktum skal lyde:

Kriminalomsorgen kan forlenge utelukkelsen med inntil 3 døgn dersom særlige grunner gjør det påkrevet.

§ 37 tiende ledd tredje til femte punktum skal lyde:

Beslutning om utelukkelse av person under 18 år skal omgående meldes til *Kriminalomsorgsdirektoratet*. Slik utelukkelse kan opprettholdes i inntil 2 døgn. *Lokalt nivå* kan forlenge utelukkelsen med inntil 2 døgn dersom særlige grunner gjør det påkrevet.

§ 38 femte og sjette ledd skal lyde:

Bruk av sikkerhetsseng skal vurderes fortløpende, og kriminalomsorgen skal beslutte om tiltaket skal opprettholdes etter hvert påløpt døgn. Tiltaket skal meldes til Kriminalomsorgsdirektoratet når bruk av sikkerhetsseng overstiger 24 timer. For innsatte under 18 år skal bruk av sikkerhetsseng omgående meldes til Kriminalomsorgsdirektoratet.

Bruk av sikkerhetscelle skal vurderes fortløpende, og kriminalomsorgen skal beslutte om tiltaket skal opprettholdes etter hvert tredje påløpte døgn. Tiltaket skal meldes til Kriminalomsorgsdirektoratet når bruk av sikkerhetscelle overstiger 3 døgn. For innsatte under 18 år skal bruk av sikkerhetscelle som overstiger 24 timer meldes til Kriminalomsorgsdirektoratet. Ved bruk av sikkerhetscelle overfor innsatte under 18 år skal kriminalomsorgen beslutte om tiltaket skal opprettholdes etter 24 timer.

§ 44 annet ledd første punktum skal lyde:

Hvis den prøveløslatte etter at kriminalomsorgen har holdt innskjerpingsamtale eller fastsatt vilkår etter første ledd, på nytt bryter vilkår, kan *kriminalomsorgen* bringe saken inn for tingretten med begjæring om

gjeninnsettelse i fengsel for hel eller delvis fullbyrding av reststraffen.

§ 44 tredje ledd tredje punktum skal lyde:

Dersom *kriminalomsorgen* bringer saken inn for tingretten etter annet ledd, avbrytes gjennomføringen av straffen fra det tidspunkt begjæringen er oversendt retten.

§ 58 annet ledd første punktum skal lyde:

Hvis den domfelte etter at kriminalomsorgen har holdt innskjerpingsamtale eller fastsatt vilkår etter første ledd, på nytt bryter kravene eller vilkår fastsatt etter første ledd bokstav a til d, bør *kriminalomsorgen* bringe saken inn for retten med begjæring om at den subsidiære fengselsstraffen skal fullbyrdes helt eller delvis i medhold av straffeloven § 52 første ledd bokstav a.

§ 58 tredje ledd tredje punktum skal lyde:

Når *kriminalomsorgen* beslutter å bringe saken inn for retten, avbrytes gjennomføringen av straffen fra det tidspunktet begjæringen er oversendt retten.

III

I lov 20. juni 2014 nr. 49 om lov om konfliktrådsbehandling gjøres følgende endringer:

§ 31 tredje ledd skal lyde:

Hvis domfelte etter at ungdomskoordinatoren har holdt samtale som nevnt i første ledd eller fastsatt vilkår etter annet ledd, på nytt bryter kravene eller vilkår fastsatt etter annet ledd bokstav a til d, kan ungdomskoordinatoren, etter samtykke fra politiet og kriminalomsorgen, innkalle til et nytt ungdomsstormøte, eller overføre saken til *kriminalomsorgen* med innstilling om at saken bringes inn for retten med begjæring om at den betingede fengselsstraffen skal fullbyrdes helt eller delvis i medhold av straffeloven § 52 c. Når ungdomskoordinatoren har overført saken til *kriminalomsorgen* med innstilling om å bringe saken inn for retten, avbrytes gjennomføringen av straffen fra det tidspunktet begjæringen er oversendt retten.»

Overføring til fengsel nær utreisested

Komiteen viser til at proposisjonen inneholder forslag til endringer i straffegjennomføringsloven som gir en tydeligere hjemmel for kortvarig overføring til annet fengsel ved uttransportering fra landet.

Komiteen registrerer at forslaget er av praktisk karakter, der innsatte som gjennomfører straff på en annen kant av landet enn der utreisen skal foregå fra, må kunne overføres til et fengsel i nærheten av utreisestedet før uttransporten. Komiteen registrerer videre at en slik overføring ikke alltid skjer frivillig, og at adgangen til overføring derfor trenger en klar lovhome-
mel.

Innhenting av opplysninger om besøkende

Komiteen viser til at proposisjonen inneholder et forslag til en oppdatert hjemmel for at kriminalomsorgen kan innhente informasjon fra politiet om personer som ønsker å besøke en innsatt i fengsel.

Komiteen viser videre til at forslaget har sin bakgrunn i at straffegjennomføringsloven § 27 ikke ble endret da politiregisterloven trådte i kraft, og at endringen som nå foreslås, skal gjenspeile politiregisterlovens regler om politiets adgang til å utlevere opplysninger til forebyggende og avvergende virksomhet og utlevering til offentlige organer i deres interesse, jf. politiregisterloven §§ 30 og 27. Komiteen registrerer også at det i saken således er tale om informasjonsdeling som politiregisterloven allerede åpner for, og som er av stor betydning for sikkerheten i fengselet og for å forebygge kriminelle handlinger. Komiteen merker seg at forslaget etter departementets mening vil være forenelig med den enkeltes rett til privatliv etter Grunnloven § 102 og EMK artikkel 8, og at opplysningene som innhentes, skal behandles i henhold til de regler som gjelder for behandling av personopplysninger.

Pust- og bevegelsessensor i fengselsceller

Komiteen viser til at proposisjonen inneholder en hjemmel slik at kriminalomsorgen kan ta i bruk elektronisk pust- og bevegelsessensor i fengselsceller for å forebygge selvmord og overdoser.

Komiteen merker seg at tiltaket har til hensikt å forebygge selvmord og overdosedødsfall blant innsatte i fengsel. Komiteen merker seg videre at bruk av pust- og bevegelsessensorer skal reguleres nærmere i egne retningslinjer, der det skal nedfelles rutiner som sikrer at pust- og bevegelsessensorer kommer i tillegg til kontroll fra betjenter og helsepersonell. Komiteen registrerer at det uttrykkelig vil fremgå av retningslinjene at tekniske hjelpemidler ikke skal redusere den menneskelige kontroll fra og kontakt med ansatte.

Komiteen ser med stort alvor på at det årlig forekommer at noen innsatte i varetekt eller fengsel tar sitt eget liv. Komiteen er kjent med at denne risikoen særlig er knyttet til den første tiden etter en innsettelse. Komiteen merker seg at sensorsystemet er ment tatt i bruk i mottaksavdelingen i fengselet og skal utgjøre et supplement til kontrollen i den første tiden hvor ansatte ikke kjenner den innsatte og derfor har mindre grunnlag for å vurdere eventuell fare for selvmord. Komiteen merker seg videre at systemet overvåker livstegn i fengselscellen og gir alarm til ansatte når pust- eller bevegelsesfrekvensen synker under et forhåndsdefinert nivå.

Komiteen registrerer at den tekniske løsningen skal være installert i rommet og bare registrere livstegn – ikke overføre bilder eller lyd. Komiteen merker seg også at personopplysninger ikke skal lagres i større grad

enn det som er nødvendig, og at behandling av disse alltid skal være i henhold til den til enhver tid gjeldende personvernlovgivning for kriminalomsorgen.

Bruk av spyttbeskytter

Komiteen viser til at proposisjonen inneholder en hjemmel for at kriminalomsorgen i noen tilfeller kan benytte spyttbeskytter på en innsatt.

Komiteen registrerer at det er et økende problem i kriminalomsorgen at enkelte innsatte utagerer ved å spytte på ansatte, andre innsatte eller for eksempel helsepersonell. Komiteen er enig i at spyting alltid vil oppleves svært ubehagelig for den som rammes, og at dette i tillegg innebærer en smittefare. Komiteen er kjent med at de ansattes fagorganisasjoner lenge har etterspurt adgang til å ta i bruk spyttbeskytter for å kunne håndtere utagerende innsatte på en effektiv og sikker måte.

Komiteen er enig i at kriminalomsorgen til enhver tid, og så langt som mulig, skal kunne beskytte alle som befinner seg innenfor fengselets murer, mot å bli forulempet av utagerende innsatte. Komiteen merker seg at Justis- og beredskapsdepartementet har vurdert bruk av spyttbeskytter og andre tvangsmidler til å være i tråd med EMK artikkel 8 om inngrep i ens privatliv samt med Grunnloven § 102 om retten til respekt for ens privatliv og vern om den personlige integritet.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet har merket seg innspillene fra tjenestemannsorganisasjonene i kriminalomsorgen om behovet for å kunne verge ansatte, medinnsatte og andre som den innsatte er i kontakt med, mot ubehaget og smitterisikoen spyting medfører. Disse medlemmer merker seg videre at KDI i denne sammenhengen har meldt et behov for å kunne ta i bruk spyttbeskytter. Disse medlemmer vil fremholde at kriminalomsorgen har en plikt til å avverge angrep på eller forulemping av ansatte, innsatte eller utenforstående som oppholder seg i fengsel. Etter disse medlemmers oppfatning ligger det i dette at kriminalomsorgen bør ha tilgang til hensiktsmessige virkemidler for å kunne ivareta forpliktelsene sine best mulig.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Straffegjennomføringsloven § 38 nytt annet ledd skal lyde:

Håndjern, transportjern, bodycuff, spyttbeskytter og tilsvarende tvangsmidler som er godkjent av Kriminalomsorgsdirektoratet, kan benyttes for å avverge andre fysiske angrep på person, når angrepet vil være egnet til å skape frykt, smerte eller annet betydelig ubehag. Spyttbeskytter kan bare benyttes under tilsyn.

§ 38 nåværende annet til femte ledd blir nytt tredje til sjettede ledd.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet vil understreke forståelse for at det er en ekstrem situasjon å bli spyttet på, og at de ansattes behov for tiltak er legitime. Disse medlemmer ønsker primært å sette flere folk på jobb og ha flere ute i fellesskapet for å sikre den dynamiske sikkerheten framfor nye tvangsmidler.

Hvis tvangsmidler som spyttette skal tas i bruk, mener disse medlemmer at alle sider ved bruken må være grundig utredet. Disse medlemmer mener at departementet ikke har behandlet denne saken med det alvor den fortjener. Å innføre et tvangsmiddel uten at faren for liv og helse er tilstrekkelig utredet, kan ikke sies å være forsvarlig. Når både Norges institusjon for menneskerettigheter (NIM) og Sivilombudsmannen peker på at forslaget om å gi hjemmel for bruk av spyttbeskyttelse ikke er tilstrekkelig utredet, mener disse medlemmer dette er så alvorlig at saken må sendes tilbake til departementet. Disse medlemmer viser til hva NIM har uttalt om saken:

«Norges institusjon for menneskerettigheter(NIM) fraråder vedtakelse av forslaget om spyttbeskyttelse i straffegjennomføringsloven § 38, annet ledd, i fravær av en forsvarlig medisinsk vurdering av risikoen for kveldningsdød og annen helseskade. NIM mener forslaget kan krenke statens plikt til å beskytte innsattes rett til liv, jf. EMK art 2 og Grunnloven § 93, og står i et problematisk forhold til EMK art 3 og 8, jf. Grunnloven §§ 93 og 102.»

Videre viser disse medlemmer til at Sivilombudsmannen mener forslaget om bruk av spyttette er mangelfull, og at departementet ikke har besvart vesentlige spørsmål, som i hvilke konkrete situasjoner spyttette skal benyttes, og om mindre inngripende tiltak kan benyttes til erstatning for spyttette. Sivilombudsmannen mener at departementet dermed ikke gjør den vurderingen som menneskerettighetenes krav til nødvendighet forutsetter.

I tillegg til dette viser disse medlemmer til at fagmiljøet ved KRUS har gitt uttrykk for sin bekymring for bruk av spyttette etter selv å ha prøvd den ut og registrert at det kan sette liv og helse i fare. I hovedtrekk gjelder bekymringen at forskning viser et omfattende skadepotensial ved bruk av spyttette som ikke er utredet, at risiko for alvorlig skade og død kan innebære brudd på EMK art. 2 om retten til liv, og at forholdet til denne forpliktelsen ikke er utredet. I tillegg mener de at spyttette ikke er nødvendig og heller ikke forhindrer spytt eller smitte. At fagmiljøet også frykter for rettssikkerheten til de ansatte i fengslene som vil kunne få strafferettslig ansvar ved eventuell alvorlig skade eller død, er etter disse medlemmers mening paradoksalt, siden spyttette nettopp er et virkemiddel som skal beskytte ansatte. Disse medlemmer mener derfor at

en grundig utredning vil være en trygghet for de ansatte som eventuelt skal ta maskene i bruk.

På denne bakgrunn mener disse medlemmer at forslaget om bruk av spyttette må sendes tilbake, slik at regjeringen kan sørge for at utredningsplikten vedrørende liv og helse følges før saken legges frem for Stortinget.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at plikten til å utrede faren for liv og helse ved bruk av spyttette i kriminalomsorgen ivaretas før forslaget legges frem for Stortinget.»

Disse medlemmer har også merket seg at departementet ikke avviser bruk av spyttette på barn. Disse medlemmer mener at det ikke under noen omstendighet må brukes spyttette på barn, og fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at spyttette ikke skal brukes på barn.»

Komiteens medlemmer fra Høyre vil understreke at all bruk av tvangsmidler er strengt regulert i norsk lovgivning. De skal benyttes med varsomhet og vil alltid være underlagt grundige, individuelle vurderinger. Disse medlemmer vil videre bemerke at tvangsmidler kun skal benyttes når det er «strengt nødvendig» eller «tvingende nødvendig», og når andre mindre inngripende tiltak forgjeves har vært forsøkt eller åpenbart vil være utilstrekkelige.

Disse medlemmer vil vise til at flere instanser under høringen gav uttrykk for at departementet ikke i tilstrekkelig grad har utredet hvorvidt bruk av spyttbeskytter utgjør en helsefare og kan innebære et brudd på menneskerettighetene, nærmere bestemt EMK artikkel 2 om retten til liv.

Disse medlemmer viser til at departementet i proposisjonen har knyttet kommentarer til en rapport fra Europarådets torturovervåkingskomité (CPT), som etter et besøk i Storbritannia i 2016 kritiserte bruk av spyttbeskytter. Disse medlemmer merker seg at departementet påpeker at uttalelsen gjaldt bruk av spyttbeskytter sammen med andre tvangsmidler når innsatte var plassert på et ellers trygt sted, alene i arresten. Disse medlemmer vil understreke at en slik unødvendig bruk uten tilsyn vil det ikke være anledning til etter de forslåtte reglene i proposisjonen.

Disse medlemmer registrerer at forslaget er blitt vurdert opp mot forbudet mot tortur og annen umenneskelig eller nedverdiggende behandling i EMK artikkel 3, samt retten til privatliv i EMK artikkel 8. Dis-

se medlemmer registrerer imidlertid at departementet ikke nevnte EMK artikkel 2 om retten til liv uttrykkelig i proposisjonen.

Disse medlemmer vil understreke at retten til liv blir fremhevet som den mest grunnleggende av menneskerettighetene, og at Grunnloven § 93 og EMK artikkel 2 beskytter retten til liv. Disse medlemmer viser til at retten til liv innebærer en plikt for myndighetene til å respektere den enkeltes rett til liv, dvs. at myndighetene ikke kan ta liv (med visse unntak), og til å beskytte den enkelte mot at andre tar ens liv. Bestemmelsene pålegger staten både negative og positive forpliktelser.

I denne sammenhengen vil disse medlemmer vise til at statens negative forpliktelser er knyttet til å avstå fra maktutøvelse som kan føre til død. Disse medlemmer understreker at bruk av spyttbeskytter aldri vil ha som hensikt å lede til dødsfall, men det er heller ikke en forutsetning for brudd på bestemmelsen. Det vises til Ergi mot Tyrkia (Den europeiske menneskerettsdomstolen (EMD), 1998), hvor det uttales i punkt 79:

«In this regard, it is to be recalled that the text of this provision, read as a whole, demonstrates that paragraph 2 does not primarily define instances where it is permitted intentionally to kill an individual, but describes the situations where it is permitted to “use force” which may result, as an unintended outcome, in the deprivation of life.»

Disse medlemmer viser videre til at det samme gjentas i Semache mot Frankrike (EMD, 2018) punkt 66.

Disse medlemmer merker seg at det under høringen er anført at det er knyttet helse- og sikkerhetsrisiko til bruk av spyttbeskytter. Det er blant annet vist til at spyttbeskytter kan føre til kvalme eller skjule symptomer på slik kvalme ved samtidig bruk av immobiliseringsteknikker eller andre tvangsmidler. Disse medlemmer merker seg videre at det i den forbindelse blir pekt på blant annet forskningsartikler i Journal of Forensic and Legal Medicine. Disse medlemmer viser til at en artikkel omhandler en studie av hvordan bruk av «spit masks» påvirker blant annet puls og pust hos den som blir påsatt en slik maske («Further study on the physiological effects of an alternative spit mask»). Disse medlemmer viser videre til at studien ikke påviste signifikante endringer hos deltakerne i studien. I en annen artikkel ble det sett nærmere på hvorvidt smitterisiko var begrunnelsen for bruken av spyttbeskytter («The use of spit guards (also known as spit hoods) by police services in England, Wales and Northern Ireland: to prevent transmission of infection or another form of restraint?»). En tredje artikkel det er vist til, handler om immobiliseringsteknikk uten bruk av spyttbeskytter («Effect of seated restraint and body size on lung function»). Artiklene omhandler således ikke konkret forskning om farer ved bruk av spyttbeskytter. Disse medlemmer merket seg at det også er vist til «State-

ment on Hooding» fra International Forensic Expert Group, og mener det er viktig å få frem at denne uttalelsen er rettet mot andre typer hetter som innebærer større grad av sansedeprivasjon (herunder syn) og dermed ikke er direkte relevant for bruk av spyttbeskytter. Disse medlemmer vil vise til at tilgjengelig empiri blant annet er politiets erfaring med bruk av spyttbeskyttere over flere år (siden 2013). Disse medlemmer merker seg at Politidirektoratet ikke har rapportert om skade som følge av slik bruk. Disse medlemmer mener at erfaringene fra politiet viser at risikoen ved bruk av spyttbeskytter av godt trent personell og under tilsyn synes å være svært lav.

Disse medlemmer vil vise til at i henhold til EMDs praksis krever artikkel 2, sammenholdt med artikkel 1, at staten har en positiv plikt til gjøre det som er rimelig å forvente for å forebygge risiko for død. Disse medlemmer vil fremheve at denne plikten forsterkes overfor personer som er i myndighetenes varetekt. Statene må gjennomføre grundige undersøkelser i tilfeller hvor noen dør som følge av myndighetspersoners maktanvendelse eller i myndighetenes varetekt. Om dette vil disse medlemmer vise til Semache mot Frankrike, hvor det uttales følgende:

«70. As a general rule, the mere fact that an individual dies in suspicious circumstances while in custody should raise an issue as to whether the State has complied with its obligation to protect that person's right to life [...]

71. [...] Where the events in issue lie wholly, or in large part, within the exclusive knowledge of the authorities, as in the case of persons within their control in custody, strong presumptions of fact will arise in respect of injuries and death occurring during that detention. Indeed, the burden of proof may be regarded as resting on the authorities to provide a satisfactory and convincing explanation [...]

72. That being said, the scope of the positive obligation must be interpreted in a way which does not impose an impossible or disproportionate burden on the authorities. In other words, only the fact that the authorities did not do all that could be reasonably expected of them to avoid a real and immediate risk to life can constitute a possible violation of a positive obligation on the part of those authorities [...]

Disse medlemmer viser til at Frankrike ble dømt i ovennevnte dom for brudd på EMK artikkel 2 etter at en 69 år gammel mann døde etter en pågripelse. Mannen var svært utagerende under arrestasjonen og transporteringen til politistasjonen, og politiet brukte derfor en immobiliseringsteknikk som gikk ut på å lene overkroppen hans mot bena i sittende stilling. Etter at de ankom politistasjonen, kastet mannen opp flere ganger og hadde synlige plager. Mannen ble kjørt til sykehus etter én time og ett kvarter, hvor han døde noen timer senere. Disse medlemmer merker seg at det ble konstatert brudd på EMK artikkel 2 fordi franske

myndigheter ikke hadde gjort det som rimelig kunne forventes for å avverge risikoen for død. EMD konkluderte basert på en samlet vurdering av omstendighetene i saken, blant annet immobiliseringsteknikkene som ble brukt, og at politiet burde ha overført ham til sykehus raskere.

Disse medlemmer viser til at i saker om maktutøvelse fra politiet har EMD lagt vekt på hvorvidt maktutøvelsen er regulert i et tydelig regelverk med tydelige retningslinjer, se for eksempel Makaratzis mot Hellas.

Disse medlemmer viser videre til at Sivilombudsmannen i 2007 uttalte seg om en sak hvor en pågripet person døde som følge av norsk politis bruk av mageleie (SOM-2007-2439). Disse medlemmer merker seg at Sivilombudsmannen la til grunn at kunnskap om helsefarene ved bruk av mageleie, og leiebetinget kvelning generelt, var utbredt på tidspunktet for dødsfallet – ikke bare i medisinske og rettsmedisinske miljøer, men også hos politimyndigheter i andre land. Disse medlemmer merker seg videre at Sivilombudsmannen påpekte at bruk av mageleie under pågripelse ikke var tilstrekkelig regulert, at det ikke ble gitt tilstrekkelig opplæring av politibetjenter, og at dette ble ansett for å være et brudd på statens menneskerettslige forpliktelser:

«Bruken av mageleie ved pågripelse, herunder helsefarene og muligheten for dødsfall som følge av dette, kunne og burde ha vært undergitt rettslig regulering. Landets polititjenestemenn burde på denne bakgrunn vært gitt tilstrekkelig og sikker opplæring om farene ved plassering i mageleie. Unnlåtelsen av regulering og opplæring må karakteriseres som manglende overholdelse fra norske myndigheters side av de forpliktelser Norge har påtatt seg gjennom Den europeiske menneskerettskonvensjonen (EMK) 4. november 1950 artikkel 2.»

Disse medlemmer viser til at EMDs praksis tilsier at det kan være risiko for brudd på EMK artikkel 2 ved bruk av spyttbeskytter dersom bruken ikke blir tilstrekkelig regulert i lov og retningslinjer, det ikke blir gitt god nok opplæring eller det ikke føres tilstrekkelig tilsyn med innsatte som blir påført spyttbeskytter.

Disse medlemmer vil i den forbindelse påpeke at den foreslåtte lovteksten legger opp til en høy terskel for bruk av spyttbeskytter. Disse medlemmer viser videre til at kriminalomsorgens adgang til å benytte spyttbeskytter mv. etter forslaget skal være begrenset til situasjoner der dette er nødvendig for å avverge fysiske angrep på en person og angrepet vil være egnet til å skape frykt, smerte eller annet betydelig ubehag. Disse medlemmer understreker at det i tillegg vil være en forutsetning at mindre inngripende tiltak ikke er nok til å avhjelpe situasjonen, og at tvangsmidlene brukes med varsomhet. Disse medlemmer vil særlig understreke at bruk av spyttbeskytter forutsetter tilsyn med innsatte, jf. annet ledd. Dette innebærer at minst én ansatt

skal være i umiddelbar nærhet til den innsatte som bruker spyttbeskytter, og ha kontinuerlig tilsyn med at tvangsmiddelet ikke medfører fare for fysisk eller psykisk skade. Disse medlemmer understreker videre at det også er forutsatt at bruken skal reguleres ytterligere i kriminalomsorgens retningslinjer, slik det også er gjort for øvrige tvangsmidler. Disse medlemmer merker seg at retningslinjene inneholder krav om opplæring og vedlikehold av kompetanse i bruk av pasifiseringsteknikker og tvangsmidler. Disse medlemmer understreker at retningslinjer, opplæring og krav om kontinuerlig tilsyn vil sørge for forsvarlig bruk og redusere risikoen for skade. Dette er i overensstemmelse med EMK artikkel 2 slik bestemmelsen er utpenslet i EMDs praksis.

Disse medlemmer vil fremheve at bruk av tvangsmidler på barn er underlagt svært streng regulering etter straffegjennomføringsloven § 38 nåværende tredje ledd første og annet punktum. Disse medlemmer er enige med departementet i at med så strenge vilkår vil det bli lagt til grunn at bruk av spyttbeskytter på barn bare vil gjelde unntaksvis og når det er tvungende nødvendig.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet viser til debatten vedrørende bruk av spyttette i kriminalomsorgen. Disse medlemmer viser til høringsinnspill fra Advokatforeningen, Kriminalomsorgens høgskole og utdannings-senter, Norges institusjon for menneskerettigheter, Sivilombudsmannen, Juridisk rådgivning for kvinner og JussBuss, som alle peker på problematiske sider når det gjelder forslaget om å innføre spyttette som tvangsmiddel.

Disse medlemmer understreker at Norsk Fængsels- og Friomsorgsforbund (NFF) opplever at den dynamiske sikkerheten har blitt svekket i fengslene de siste årene, og mener løsningen er flere menneskelige ressurser fremfor å tilføre nye tvangsmidler.

Disse medlemmer viser til at NFF mener det er riktig å vurdere innføring av nye tvangsmidler for å beskytte ansatte, medinnsatte og utenforstående siden regjeringens kutt gjennom flere år har medført en forverring av arbeidshverdagen for de ansatte. Disse medlemmer deler NFFs syn på at det må være klare retningslinjer for når spyttmaske kan tas i bruk. Disse medlemmer viser til at Kriminalomsorgens Yrkesforbund støtter forslaget om innføring av spyttette, men også disse presiserer behov for strenge retningslinjer for bruken.

Disse medlemmer skulle ønske at regjeringens mangeårige budsjettkutt i kriminalomsorgen ikke hadde ført til at de tillitsvalgte så seg nødt til å støtte innføringen av et tvangsmiddel for å bøte på for lite personell og en tøffere arbeidshverdag i norske fengsler.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet mener at det må foretas en helsefaglig utredning knyttet til bruk av spyttthette, og støtter forslaget om at regjeringen må sørge for at plikten til å utrede faren for liv og helse ved bruk av spyttthette ivaretas før forslaget legges frem for Stortinget.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti er svært kritisk til innføring av nye tvangsmidler som spyttthette i kriminalomsorgen. Dette medlem vil understreke at innføring av spyttthette vil medføre ytterligere bruk av tvangsmidler som håndjern eller bodycuff, med andre ord vil et slikt tiltak åpne for flere muligheter for bruk av tvangsmidler. Dette medlem er enig i innvendingene fra Sivilombudsmannen og NIM, som påpeker at innføring av dette tvangsmiddelet ikke er grundig nok utredet i tilknytning til eventuelle menneskerettslige konsekvenser. Dette medlem vil derfor støtte en ytterligere utredning. Dette medlem mener innføring av ytterligere tvangsmidler bringer kriminalomsorgen i feil retning. Prinsipielt er dette medlem opptatt av at kriminalomsorgen skal løse sine oppgaver med minst mulig maktbruk og færrest mulige tvangsmidler. En vellykket rehabilitering er avhengig av gode soningsforhold med minst mulig bruk av tvangsmidler eller trusler om bruk av tvangsmidler. Behovet for beskyttelse mot spytting må derfor løses med beskyttelsesutstyr for de ansatte, ikke med tvangsmidler for de innsatte.

Dette medlem vil også legge til at kriminalomsorgen har fått sterk kritikk for ulovlig isolasjon av innsatte fra Sivilombudsmannen. Å innføre nye tvangsmidler i fengslene uten at problemet med isolasjon er løst, vil øke de menneskerettslige utfordringene i norske fengsler.

På denne bakgrunn fremmer dette medlem følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen om ikke å innføre spyttmaske, med tilhørende bruk av håndjern og/eller bodycuff, i kriminalomsorgen.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti vil videre anføre at det er kritikkverdig av regjeringen å foreslå for Stortinget innføring av et tvangstiltak i kriminalomsorgen som Sivilombudsmannen er imot på grunn av manglende utredning. Sivilombudsmannen er oppnevnt av Stortinget for å ta vare på den enkeltes rettigheter i møte med forvaltningen og er dermed Stortingets kontrollinstans for å sikre grunnleggende menneskerettigheter i Norge. Ved å sette til side Sivilombudsmannens anbefalinger i dette tilfellet, har regjeringen aktivt undergravd Sivilombudsmannens autoritet, noe Stortinget ikke bør akseptere.

Forslag fra mindretall

Forslag fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen sørge for at plikten til å utrede faren for liv og helse ved bruk av spyttthette i kriminalomsorgen ivaretas før forslaget legges frem for Stortinget.

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen sørge for at spyttthette ikke skal brukes på barn.

Forslag fra Høyre og Fremskrittspartiet:

Forslag 3

Straffegjennomføringsloven § 38 nytt annet ledd skal lyde:

Håndjern, transportjern, bodycuff, spyttbeskytter og tilsvarende tvangsmidler som er godkjent av Kriminalomsorgsdirektoratet, kan benyttes for å avverge andre fysiske angrep på person, når angrepet vil være egnet til å skape frykt, smerte eller annet betydelig ubehag. Spyttbeskytter kan bare benyttes under tilsyn.

§ 38 nåværende annet til femte ledd blir nytt tredje til sjette ledd.

Forslag fra Høyre:

Forslag 4

I

I lov 22. mai 1981 nr. 25 om rettergangsmåten i straffesaker gjøres følgende endring:

§ 455 første ledd fjerde punktum skal lyde:

For dom som beslutter å fullbyrde subsidiær fengselsstraff etter straffeloven § 52 første ledd bokstav a eller § 52 c første ledd bokstav a, reststraff etter prøveløslatelse etter straffegjennomføringsloven § 44 annet ledd og fengselsstraff etter straffeloven § 39 annet ledd, trefes vedtak om fullbyrding *av kriminalomsorgen*.

II

I lov 18. mai 2001 nr. 21 om gjennomføring av straff mv. gjøres følgende endringer:

§ 5 skal lyde:

§ 5 *Kriminalomsorgens faglige og administrative ledelse*
Kriminalomsorgen består av myndighetsnivåene Kriminalomsorgsdirektoratet og lokalt nivå. Kriminalomsorgsdirektoratet har ansvaret for den faglige og administrative ledelsen av kriminalomsorgen. Direktøren for Kriminalomsorgsdirektoratet utnevnes av Kongen.

§ 6 skal lyde:

§ 6 *Myndighet til å treffe avgjørelser*

Avgjørelser etter denne loven treffes av lokalt nivå. I saker der domfelte er under 18 år, skal det sendes kopi av alle avgjørelser truffet av lokalt nivå til Kriminalomsorgsdirektoratet.

§ 7 bokstav g skal lyde:

g) *Kriminalomsorgsdirektoratet kan, selv om fristene i forvaltningsloven § 35 tredje ledd er overskredet, av eget tiltak omgjøre et vedtak som er fattet av underordnet instans til skade for domfelte eller innsatte hvis særlige grunner tilsier det.*

§ 7 a tredje ledd skal lyde:

Opplysningene skal gis uten ugrunnet opphold. *Kriminalomsorgsdirektoratet avgjør hvem som har myndighet til å innhente og motta opplysninger som er nevnt ovenfor.*

§ 29 tredje ledd fjerde punktum oppheves.

§ 37 femte ledd første til niende punktum skal lyde:

Dersom hel utelukkelse fra fellesskapet overstiger 14 dager, skal Kriminalomsorgsdirektoratet ta stilling til om den innsatte fortsatt skal utelukkes. Det samme gjelder for hver nye 14. dag. Kriminalomsorgsdirektoratets beslutning etter første og annet punktum er ikke gjensatt for klage, men første og annet punktum reduserer ikke den innsattes adgang til å påklage beslutninger truffet av lokalt nivå. Utelukkelse etter første ledd bokstavene a til e kan bare strekke seg utover ett år dersom innsatte selv ønsker det. Beslutning om utelukkelse av person under 18 år skal omgående meldes til Kriminalomsorgsdirektoratet. Kriminalomsorgen skal fortløpende vurdere om det er grunnlag for å opprettholde tiltaket. Dersom utelukkelsen overstiger 3 dager, skal kriminalomsorgen beslutte om den innsatte fortsatt skal utelukkes, og sende melding til Kriminalomsorgsdirektoratet. Dersom utelukkelsen overstiger 5 dager, skal det sendes ny melding til Kriminalomsorgsdirektoratet. Ny melding sendes deretter Kriminalomsorgsdirektoratet med 7 dagers mellomrom.

§ 37 sjettede ledd første punktum skal lyde:

Dersom delvis utelukkelse fra fellesskapet overstiger 30 dager, skal tiltaket meldes til *Kriminalomsorgsdirektoratet*.

§ 37 åttende ledd tredje punktum skal lyde:

Kriminalomsorgen kan forlenge utelukkelsen med inntil 3 døgn dersom særlige grunner gjør det påkrevet.

§ 37 tiende ledd tredje til femte punktum skal lyde:

Beslutning om utelukkelse av person under 18 år skal omgående meldes til *Kriminalomsorgsdirektoratet*. Slik utelukkelse kan opprettholdes i inntil 2 døgn. *Lokalt*

nivå kan forlenge utelukkelsen med inntil 2 døgn dersom særlige grunner gjør det påkrevet.

§ 38 femte og sjettede ledd skal lyde:

Bruk av sikkerhetsseng skal vurderes fortløpende, og kriminalomsorgen skal beslutte om tiltaket skal opprettholdes etter hvert påløpt døgn. Tiltaket skal meldes til Kriminalomsorgsdirektoratet når bruk av sikkerhetsseng overstiger 24 timer. For innsatte under 18 år skal bruk av sikkerhetsseng omgående meldes til Kriminalomsorgsdirektoratet.

Bruk av sikkerhetscelle skal vurderes fortløpende, og kriminalomsorgen skal beslutte om tiltaket skal opprettholdes etter hvert tredje påløpte døgn. Tiltaket skal meldes til Kriminalomsorgsdirektoratet når bruk av sikkerhetscelle overstiger 3 døgn. For innsatte under 18 år skal bruk av sikkerhetscelle overstiger 24 timer meldes til Kriminalomsorgsdirektoratet. Ved bruk av sikkerhetscelle overfor innsatte under 18 år skal kriminalomsorgen beslutte om tiltaket skal opprettholdes etter 24 timer.

§ 44 annet ledd første punktum skal lyde:

Hvis den prøveløslatte etter at kriminalomsorgen har holdt innskjerpingsamtale eller fastsatt vilkår etter første ledd, på nytt bryter vilkår, kan *kriminalomsorgen* bringe saken inn for tingretten med begjæring om gjeninnsettelse i fengsel for hel eller delvis fullbyrding av reststraffen.

§ 44 tredje ledd tredje punktum skal lyde:

Dersom *kriminalomsorgen* bringer saken inn for tingretten etter annet ledd, avbrytes gjennomføringen av straffen fra det tidspunkt begjæringen er oversendt retten.

§ 58 annet ledd første punktum skal lyde:

Hvis den domfelte etter at kriminalomsorgen har holdt innskjerpingsamtale eller fastsatt vilkår etter første ledd, på nytt bryter kravene eller vilkår fastsatt etter første ledd bokstav a til d, bør *kriminalomsorgen* bringe saken inn for retten med begjæring om at den subsidiære fengselsstraffen skal fullbyrdes helt eller delvis i medhold av straffeloven § 52 første ledd bokstav a.

§ 58 tredje ledd tredje punktum skal lyde:

Når *kriminalomsorgen* beslutter å bringe saken inn for retten, avbrytes gjennomføringen av straffen fra det tidspunktet begjæringen er oversendt retten.

III

I lov 20. juni 2014 nr. 49 om lov om konfliktrådsbehandling gjøres følgende endringer:

§ 31 tredje ledd skal lyde:

Hvis domfelte etter at ungdomskoordinatoren har holdt samtale som nevnt i første ledd eller fastsatt vilkår etter annet ledd, på nytt bryter kravene eller vilkår fast-

satt etter annet ledd bokstav a til d, kan ungdomskoordinatoren, etter samtykke fra politiet og kriminalomsorgen, innkalle til et nytt ungdomsstormøte, eller overføre saken til *kriminalomsorgen* med innstilling om at saken bringes inn for retten med begjæring om at den betingede fengselsstraffen skal fullbyrdes helt eller delvis i medhold av straffeloven § 52 c. Når ungdomskoordinatoren har overført saken til *kriminalomsorgen* med innstilling om å bringe saken inn for retten, avbrytes gjennomføringen av straffen fra det tidspunktet begjæringen er oversendt retten.»

Forslag 5

Stortinget ber regjeringen legge frem et lovforslag for Stortinget knyttet til Sivilombudsmannens særskilte melding til Stortinget om isolasjon i norske fengsler, innen utgangen av Stortingets sesjon 2022. Herunder skal det gjøres en helhetlig vurdering av straffegjennomføringsloven § 37 med sikte på å redusere bruken av isolasjon.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 6

Stortinget ber regjeringen om ikke å innføre spyttmaske, med tilhørende bruk av håndjern og/eller bodycuff, i kriminalomsorgen.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av en samlet komité.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og rår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak til lov

om endringer i straffegjennomføringsloven mv.
(omorganisering av kriminalomsorgen, bruk av pust- og bevegelsessensor i fengselsceller mv.)

I

I lov 18. mai 2001 nr. 21 om gjennomføring av straff mv. gjøres følgende endringer:

§ 14 sjettede ledd skal lyde:

Domfelte kan midlertidig overføres til annet fengsel i forbindelse med rettsmøte. *Kortvarig overføring kan også skje i påvente av transport ut av landet. Overføring kan i begge tilfeller skje til fengsel med høyere sikkerhetsnivå.* I særlige unntakstilfeller kan overføring i forbindelse med rettsmøte også skje fra fengsel til politiarrest. Oppholdet i politiarrest *eller i fengsel nær utreisested*, skal være så kort som mulig.

§ 27 femte ledd skal lyde:

Før kriminalomsorgen gir tillatelse til besøk til innsatte, kan det på forhånd *kreves utlevert opplysninger fra politiet om den besøkende. Slike opplysninger kan utleveres for å avverge og forebygge kriminalitet og for å ivareta sikkerheten i fengselet, jf. politiregisterloven §§ 27 og 30.*

Ny § 29 a skal lyde:

§ 29 a *Varsling om fare for liv og helse*

Kriminalomsorgen kan installere teknisk utstyr på innsattes rom som varsler dersom pust og bevegelse avviker fra det normale, for å avverge fare for liv og helse.

II

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelsene til forskjellig tid.

Oslo, i justiskomiteen, den 9. februar 2021

Lene Vågslid

leder

Frida Melvær

ordfører

